

*Пилипенко Максим Павлович
аспірант кафедри фінансового права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У публікації проаналізовано деякі аспекти, пов'язані з зміною фінансової системи, обумовлені широким застосуванням технології розподіленого реєстру. Наведено фактори щодо радикальної зміни в цілому способу ведення фінансових операцій господарюючих суб'єктів, покращення інших фінансових процесів через більшу інтегрованість та автоматизацію. Констатовано про зміни в фінансовій системі та правовому регулюванні України через застосування блокчейну, які відкривають нові можливості для розвитку економіки, забезпечення прозорості та підвищення довіри до фінансових операцій, а також вимагають чітких кроків з боку держави щодо створення відповідної законодавчої бази.

Ключові слова: блокчейн, фінансова система, віртуальні активи, криптовалюта, переказ коштів, розрахунки, платіжні системи.

Сьогодні увесь світ спостерігає за стрімким розвитком та активним впровадженням у різні сфери суспільного життя технології розподіленого реєстру. Технологія blockchain – це децентралізована цифрова система, яка використовується для безпечного та прозорого зберігання та відстеження інформації у вигляді ланцюга блоків даних. Кожен із таких блоків має дані про транзакції, які відбулися за певний період часу [1, с. 42; 2]. Показово, що у звіті Grand View Research, значиться, що в 2022 році обсяг глобального ринку технології блокчейн оцінювався в 10,02 мільярда доларів США, і очікується, що до 2030 року він зростатиме на 87,7% з 2023 [3]. Як що аналізувати фінансування децентралізованого ринку, то розмір світового ринку децентралізованих фінансів у 2022 році оцінювався в 13,61 мільярда доларів США і очікується, що з 2023 до 2030 року він зростатиме на 46% у середньому за рік [4].

Особливий вплив технологія blockchain чинить на фінансову систему держави, пропонуючи значні переваги у її використанні при здійсненні розрахунків та обліку. Серед останніх науковцями та практиками наголо-

шується про прозорість, безпеку, зменшення витрат на транзакції, відсутність потреби в посередниках тощо [1, с. 42,43; 2]. Приміром, на шпальтах багатьох наукових видань ми бачимо тези про те, що blockchain спрощує та здешевлює банківські транзакції, зменшує час обробки та кількість помилок завдяки автоматизації процесів. Більше того, вже не один рік в Україні, так і інших державах все більше банків вдаються до дослідження і безпосереднього застосування blockchain для міжбанківських платежів і підтвердження транзакцій [5; 6; 7; 8]. Очевидно, що цей факт здатний кардинально в майбутньому замінити традиційні платіжні системи. Як вбачається, завдяки blockchain Україна може поліпшити процеси міжнародних транзакцій, привносячі новітні засоби у сферу правового регулювання експорту та імпорту. Тож наведені та інші фактори обумовлюють можливість радикальної зміни в цілому способу ведення фінансових операцій господарюючих суб'єктів, покращення інших фінансових процесів через більшу інтегрованість та автоматизацію, а значить і продукувати зміни їх нинішнього фінансово-правового регулювання .

Окрім того потрібно згадати і про віртуальні активи, застосування яких також пов'язано із blockchain. За останніми статистичними та іншими даними Україна є однією з провідних країн за рівнем застосування віртуальних активів і, зокрема, криптовалют [9]. Блокчейн стимулює створення інноваційних фінансових продуктів, таких як криптовалюти, токени активів, смарт-контракти, що можуть забезпечити нові можливості для інвестування та кредитування як держави, так і приватних суб'єктів. У зв'язку із цим нормотворці намагаються розробити правове підґрунтя для їх ефективного впровадження, забезпечити правову визначеність та захист інвесторів, легалізацію діяльності з криптовалютами та іншими віртуальними активами. Це включає розробку чітких правил щодо анти-грошового відмивання (AML), захисту споживачів, податкового обліку та інші нормативні вимоги [10]. Нажаль в Україні цей пошук ще й дотепер триває. Так, за останні п'ять років у Верховній Раді України було зареєстровано декілька законопроектів, матою яких було упорядкування згаданої сфери [11; 12; 13]. При цьому було навіть прийнято Закон України «Про віртуальні активи», однак який станом на початок 2024 року так і не набрав чинності [13].

Зміни в фінансовій системі та правовому регулюванні України через застосування блокчейну відкривають нові можливості для розвитку економіки, забезпечення прозорості та підвищення довіри до фінансових

операцій, але вимагають також значних зусиль з боку держави для адаптації законодавства та регуляторної практики.

Отже, сьогодні ми можемо констатувати, що трансформація фінансової системи України через використання блокчейну вимагає комплексних змін як у технологічній інфраструктурі, так й у правовому регулюванні. Ця технологія пропонує значні переваги, які можуть радикально покращити прозорість, безпеку та ефективність фінансових операцій. Проте, її інтеграція в фінансову систему вимагає чіткого регуляторного фреймворку для забезпечення захисту прав користувачів, стабільності як фінансового ринку, так і усіх ланок фінансової системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 6 : Фінансове право / редкол.: М. П. Кучерявенко (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. 616 с.

2. Дмитрик О. О., Артеменко К. В. Безпека та прозорість: як blockchain змінює платіжні системи і фінансовий сектор. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №9. С. 460–463.

3. Blockchain Technology Market Size & Share Report, 2030. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/blockchain-technology-market>

4. Decentralized Finance Market Size And Share Report, 2030. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/decentralized-finance-market-report#:~:text=The%20global%20decentralized%20finance%20market,46.0%20from%202023%20to%202030>

5. Бабенко К. Є. Блокчейн в економіці та бізнесі. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. № 15. С. 924-932 http://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/142.pdf.

6. Стащук О. В., Теслюк С. А., Кузьмич І. В. Перспективи використання технології блокчейн у фінансовому секторі. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1562/1503>.

7. Дмитрик О. О., Токарева К. О., Котенко А. М. Цифрові технології та їх вплив на платіжні системи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 818–722. URL: DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/172>.

8. Grinberg D. Top FinTech Trends to Watch in 2023 – TechMagic. *Blog | TechMagic*. URL: <https://www.techmagic.co/blog/fintech-trends/>.

9. Україна у ТОП-3 з використання криптовалюти. Що це означає для бізнесу? URL.: <https://hub.kyivstar.ua/articles/ukrayina-u-top-3-z-vykorystannya-kryptovalyuty-shho-cze-oznachaye-dlya-biznesu>.

10. Огляд законодавства щодо регулювання віртуальних активів у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. К. 2022.

11. Про токенизовані активи та криптоактиви: проект Закону України від 05.11.2020 р. № 4328. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70353.

12. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні: проект Закону від 07.11.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123>.

13. Про віртуальні активи: закон України від 17.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

Сороколат Ілля Юрійович
аспірант кафедри фінансового права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ДОХОДИ СУБ'ЄКТІВ ІТ: ДЕЯКІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЇХ ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація. У публікації проаналізовано певні аспекти визначення сутності доходу суб'єктів ІТ-діяльності як складної економіко-правової категорії. Наголошено, що дохід від ІТ-діяльності за своєю сутністю є грошовими надходженнями, які отримує певний суб'єкт в результаті здійснення інформаційно-технологічних операцій або надання послуг у сфері інформаційних технологій.

Ключові слова: оподаткування, дохід, дохід від ІТ.

Розуміючи в загальному економічному сенсі дохід як потік, що має своїм джерелом капітал, потрібно враховувати, що конкретні види доходів можуть суттєво різнитися залежно від особливостей здійснюваної господарської діяльності, спеціалізації суб'єкта господарювання та загальної економічної ситуації. Зокрема, для традиційного бізнесу, торгівлі та сфери послуг поширеним різновидом доходів є лінійний дохід. У його створенні найголовніша риса є певна періодичність отримання, що, серед іншого, визначається умовами договорів з контрагентами, періодичністю фактичного надання послуг та відправки продукції, що засвідчується накладними, підписанням актів надання-отримання послуг тощо. В даному сенсі дохід як безперервний потік отримує свою ітера-